

ТЕМИТЕ В МЕДИИТЕ 16-18.04.2022 Г.

"ВРЪЗКИ С ОБЩЕСТВЕННОСТТА"

БАН: Поне 50% по-скъпи храни наесен

- btvnovinite.bg

Прогнозата е на Института за икономически изследвания към БАН, информира bTV

Това е оптимистичният сценарий, при който България успее да извлече дивиденди от кризата и се размине с минимални щети за производителите и потребителите.

Ако войната продължи дълго, а санкциите най-малко до края на годината, се очаква световна продоволствена криза или с над 200% увеличение на цените.

При реалистичния сценарий, войната приключва до края на пролетта, а цените нарастват средно със 100% до 1 октомври или до новата стопанска година.

Както повечето потребители напоследък и Лидия Тошева внимателно обмисля откъде да пазарува и за колко пари.

„Около 30% нагоре са цените. Не е нормално при тези заплати, нашите заплати не се равняват на европейските“, разказва тя.

Тази година на Иван Атанасов му излиза с 40% по-скъпо да засади картофи.

„Ние не можем да не вдигнем цените, няма начин. По-малко купуват – 1-3 кг. не както беше 5 - 10 килограма“, разказа той.

Ако миналия месец за един килограм картофи сме плащали 90 стотинки, сега той струва 1,10 лв. Тенденцията за нарастване на цените може да се спре, ако се намалят временно данъците като ДДС и акцизите, отчитат от Асоциацията на "Активните потребители".

„В сегашната криза ще започне едно намаляване на грамажите на опаковките и ако даден продукт сме свикнали да го купуваме примерно 500 грама, скоро ще започнем да виждаме опаковки от 450-400 грама“, обясни изп. директор на Асоциация "Активни потребители" Богомил Николов.

Икономистите от БАН обясняват нагледно как войната ще оскъпи храните.

„За нашия регион и за света най-големият износител на зърно е Русия, на трето, четвърто място е Украйна. Това е откъснато от пазара. Минералните торове се произвеждат в Украйна и Русия. Това влияе върху себестойността на зърното. Това ще се отрази на новата реколта. Зърното е фураж, фуражът е половината от разхода за сурово мляко и месо“, обясни доц. д-р Огнян Боюклиев, завеждащ секция "Секторна и регионална икономика" в Института за икономически изследвания към БАН.

Затова икономистите от БАН препоръчват държавни помощи към производителите и потребителите с ниски доходи.

Поне 50% по-скъпи храни наесен

- cross.bg

/КРОСС/С поне 50% по-скъпи основни хранителни продукти се очакват до началото на октомври, прогнозата е на Института за икономически изследвания към БАН, съобщава БТВ. Това е оптимистичният сценарий, при който България успее да извлече дивиденди от кризата и се размине с минимални щети за производителите и потребителите.

Ако войната продължи дълго, а санкциите най-малко до края на годината, се очаква световна продоволствена криза или с над 200% увеличение на цените. При реалистичния сценарий, войната приключва до края на пролетта, а цените нарастват средно със 100% до 1 октомври или до новата стопанска година.

В сегашната криза ще започне едно намаляване на грамажите на опаковките и ако даден продукт сме свикнали да го купуваме примерно 500 грама, скоро ще започнем да виждаме опаковки от 450-400 грама", обясни изп. директор на Асоциация "Активни потребители" Богомил Николов.

Икономистите от БАН обясняват нагледно как войната ще оскъпи храните.

„За нашия регион и за света най-големият износител на зърно е Русия, на трето, четвърто място е Украйна. Това е откъснато от пазара. Минералните торове се произвеждат в Украйна и Русия. Това влияе върху себестойността на зърното. Това ще се отрази на новата реколта. Зърното е фураж, фуражът е половината от разхода за сурово мляко и месо", обясни доц. д-р Огнян Боюклиев, завеждащ секция "Секторна и регионална икономика" в Института за икономическия изследвания към БАН.

Затова икономистите от БАН препоръчват държавни помощи към производителите и потребителите с ниски доходи.

Ивалина и нанолекарствените системи, които щадят болните

- trud.bg

Здраве от бъдещето

Доктор Трендафилова разработва проекти на световно ниво, посветени на здравето и чистата околна среда

Работи по проект за синтез на абсорбенти, за изолиране на полезни протеини, които могат да бъдат използвани в разработката на нови лекарства, ваксини и хранителни добавки

За втора поредна година е номинирана за наградата на Фонд „13 века България“ за млад талант в съвременната наука и изкуство

Особено ефективни ще бъдат тези нови лекарствени средства в онкологията

“Да бъда учен изследовател е това, което искам да правя сега и в бъдеще” - категорична е Ивалина. Тя е само на 33 години, но вече има сериозни разработки за подобряването на здравето на хората и околната среда. Най-ценната сред тях е за разработване на наноразмерни лекаствени системи, в които страничните ефекти на прилагани в медицината терапевтици са сведени до минимум. Целта на химика изследовател д-р Ивалина Трендафилова е да се подобри

ефикасността на приложение на лекарствени вещества, като ги нанася в разработените от нея иновативни материали.

“Разработваните наночастици са с пореста структура - обяснява тя. - Целта е в тези пори да се нанесат лекарствените вещества. Чрез специфични модификации на разработваните носители е възможно да се насочи доставката на лекарството към засегнатите участъци в тялото и да лекуват точно те, като се намалят до минимум страничните ефекти върху здравите тъкани. Основната идея на разработките на д-р Трендафилова е да се предложи лечение, без да вредим.

Особено ефективни ще бъдат тези нови лекарствени средства в онкологията, и по-специално в химиотерапията, чиито странични ефекти са много травмиращи за лекуваните се. Наноразмерните лекарствени системи могат да сведат до минимум страданията на болните.

“Разбира се, разработката е само на химично ниво и това е само началото - обяснява д-р Трендафилова. - Ще минат години, преди следващите специалисти след нас, химиците - фармацевтите, лекарите, медиците създадат лекарствени формулировки на този принцип, а после да ги тестват върху животни и хора.” Но началото на тези лекарствени системи на бъдещето в България е положено от една млада изследователка.

Тази тема д-р Ивалина Трендафилова е разработила в докторската си дисертация в БАН. В резултат на много спечелени проекти институтите на БАН са оборудвани с последно поколение апаратура за провеждане на изследвания, радва се Ивалина. “Била съм в няколко лаборатории в Европа и мога да кажа, че оборудването ни е на много високо ниво. Спечелихме мащабни проекти, които ни дадоха възможност да сме конкурентоспособни. Оборудването ни е на световно ниво. Удоволствие е да работиш в такава среда...”

Научните ѝ интереси се простират в много големи мащаби - как силикатните материали могат да бъдат носители в доставящи системи за синтетични и природни биологично активни вещества. И как чрез тях да се разработват високоефективни катализатори за пречистване на индустриални отпадни води или като адсорбенти за разделяне на смеси от протеини и пептиди за производството на лекарствени препарати.

Родена е в Русе, баща ѝ Огнян Трендафилов е шофьор, майка ѝ Моника е завършила счетоводство, управител е на един клон на компания за Северна България. Има и две сестри, по-голямата Полина е в Англия, по-малката Кристина във Франция.

Ивалина расте като извънредно любопитно към всичко дете. Проявява толкова разностранни интереси, че родителите се чудят, какво ще избере да учи. Тя завършва Професионална гимназия по електротехника и електроника “Апостол Арнаудов” в Русе, където класната ѝ Маргарита Кузова е химик. В началото химията е предизвикателство за нея, не я разбира, но учителката успява не само да я направи близка до нея, но и да ѝ стане много интересно. Започва да чете книги и статии по химия първо като хоби, после решава, че ще следва това.

Завършва химия в Софийския университет, във факултета по химия и фармация. Специализира органична химия и магистратура по медицинска химия. Взема и допълнителна специалност в Химико-технологичния университет - “Парфюмерийни и козметични продукти”.

“Това насочи интереса ми към природните екстракти, които се използват изключително много в козметиката и парфюмерията. Установих, че те имат доста голям потенциал да бъдат използвани не само за нашата красота, но и за нашето здраве. В България имаме растения, които виреят само

тук, имат потенциал да бъдат използвани и в лекарствени формулировки и в козметични препарати. Трябва да се насочим към ресурсите, които имаме тук, да ги изследваме и да разработваме важни продукти на тяхна основа.

След специализациите Ивалина работи една година в индустрията - багрене на конци в едно предприятие. Работата ѝ е интересна, но ѝ липсва тръпката от научните изследвания - предизвикателството всеки ден да измислиш нещо ново, да го приложиш. Тогава решава да остане в академичната среда.

Явява се по обява за докторанти в Института по органична химия с център по фитохимия към БАН. Заплащането на един докторант обаче е ниско, не може да си покрие дори само сметките. От друга страна това е, с което иска да се занимава. Тогава семейството застава зад нея, подкрепя я финансово и тя разработва дисертацията на тема нанолекарствени системи.

“Беше страхотно, научих много неща. Започнах да участвам на различни научни конференции и симпозиуми в Европа. Страхотно впечатление ми направи, че всъщност разработките, които правим тук, в България, в БАН, са на много високо ниво. Това ми даде стимул да продължа да поддържам това ниво в България”, коментира дамата.

Силикатните материали, които тя изследва, не са само с приложение в медицината. Първият ѝ постдокторантски стаж е в Националния институт по химия в Любляна. Там работи със силикатни материали, които са за разграждане на токсични отпадъци от индустриални процеси - пестициди, антибиотици, багрила, пластификатори в отпадни води от индустрията. “Екологията и повишаването на качеството на живот са едни от основните приоритети, в които са съсредоточени голяма част от изследванията ни”, казва тя.

След стажа в Любляна тя отново се връща към идеята за използването на природни биологичноактивни вещества. “Стана ми интересно да работя по този въпрос - да използваме богатствата на природата и на това, вместо синтетичните лекарствени вещества, тъй като голяма част от тях могат да бъдат токсични, за разлика от природните вещества”, казва д-р Трендафилова.

След първата ковид вълна тя се прибира в България. Пътува на едномесечен стаж в САЩ, отново се връща в родината и печели конкурс за главен асистент в института.

В момента е на втори постдокторантски стаж в Белгия, където работи по проект за синтез на абсорбенти, за изолиране на полезни протеини, които след това могат да бъдат използвани в разработката на нови лекарства, ваксини и хранителни добавки.

В средата на 2020 год. тя печели проект по програма BEWARE, съфинансирана от Marie Skłodowska-Curie Actions. Изследва условията за синтез и модифициране на силикатни сфери и тяхното потенциално приложение в разделяне и пречистване на протеини за производство на високоефективни лекарствени препарати.

Вече е приета и за асоцииран член на БАН и на института. “С моите колеги и ръководителката ми, проф. дн Маргарита Попова се чуваме по 2-3 пъти на седмицата. Продължаваме да публикуваме научни резултати заедно, да мислим за общи проекти”, казва д-р Трендафилова.

Тя е от новата генерация учени - активни, действени и продуктивни. “Смятам, че в България има условия да се развива наука на високо ниво. Наистина, отнема много усилия, нямаш събота и

неделя. Но ако човек има тая страст и това желание за наука - това е движещата сила. Това е призвание...”

За втора поредна година д-р Ивалина Трендафилова е номинирана за наградата на Фонд “13 века България” за млад талант в съвременната наука и изкуство. Миналата година е била номинирана и за млад учен за “Питагор” - най-голямата и най-престижна награда за наука в България. Голямо признание за нея е и наградата за млад учен “Марин Дринов” на БАН, която печели през 2019 г. - “Нано науки, нови направления и технологии”.

Българката не желае да остане в Белгия. “Нямам търпение да се върна и да работя в института - споделя Ивалина. - Участието ми в международни проекти е начин да повиша квалификацията си, за да мога, когато се върна тук, да предам наученото на колегите си и на студентите, които бих искала да обучавам. Мечтата ми е да допринеса за повишаването на капацитета на българските учени и да останем в следващите години в топ класацията на Европа и света.”

Обсерваторията в „Рожен“ отвори за посетители

- news.bg

Националната астрономическа обсерватория (НАО) Рожен на Института по астрономия към БАН отвори врати за посетители. От днес се възобновява допускането на посетители. То ще се осъществява съгласно график.

Най-високата часовникова кула у нас и на Балканите вече е отворена за туристи

От обсерваторията съобщиха, че ще се допускат малки групи, не повече от 20 души. Това е с цел да се избегне струпване на много хора на едно място.

Ръководството на института призовава посетителите да спазват дистанция и мерките за защита от вирусни заболявания.

Очаква ни парад на планетите в края на април и през май

- trafficnews.bg
- it.dir.bg, Наблюдаваме парад на планетите в края на април и през май

Юпитер, Венера и невидимият с невъоръжено око Нептун са в съзвездието Водолей

Звездното небе предлага зрелище за любителите астрономи тези дни. Парадът на планетите започна за по-удобни наблюдения още от средата на април рано сутрин, ниско над хоризонта в посока изток-югоизток, става ясно от "Гид на любителя астроном".

За поредна година катедра "Астрономия" към Физическия факултет на Софийски университет "Св.Климент Охридски" предоставя безплатната книга, достъпна онлайн, с автор Пенчо Маркишки от катедра "Астрономия" във Физическия факултет на Софийски университет "Св. Климент Охридски" и физик от Института по астрономия с Национална астрономическа обсерватория на БАН.

"Гид на любителя астроном" съдържа информация за предстоящите през годината по-забележителни астрономически явления, като е отделено повече внимание на условията за тяхното наблюдение от България. Книгата съдържа също няколко авторски статии на различни теми от астрономията и оптиката.

Юпитер, Венера и невидимият с невъоръжено око Нептун са в съзвездието Водолей, а Марс и Сатурн - в съседното съзвездие Козирог.

В края на месеца условията за наблюдение на парада се подобряват. Планетите ще изгряват все по-рано преди края на нощите и ще привличат погледа все по-високо над югоизточния хоризонт. В утрата на 25, 26 и 27 април близо до тях ще се вижда ясно лунният сърп. Сутринта на 27 април Луната ще се наблюдава с 14.4% осветен диск на около 3.5 градуса южно от Венера и 6 градуса югозападно от Юпитер.

Кулминацията на пролетния парад ще бъде съединението на двете най-ярки планети - Венера и Юпитер, пише Маркишки.

"Техните ректасцензии (небесните им дължини - бел.ред.) ще се изравнят на 30 април в 21 часа и 37 минути, когато Венера ще бъде на 14' 49" южно от Юпитер. Съединението им по еклиптични дължини ще бъде на 1 май в 00 часа и 14 минути, когато планетите ще бъдат видимо малко по-близо - на 13' 50" една от друга", посочва авторът в книгата.

От България явлението ще е видимо часове след съединенията - на 1 май след изгрева на двете планети около 4 часа и 50 минути за София. Тогава Слънцето ще изгрее в 6 часа и 23 минути в столицата, така че двете планети ще могат да се наблюдават едновременно до около 5 часа и 45 минути в настъпващата зора. Дотогава за наблюдател от София те ще се издигнат на височина 9.5° над източния хоризонт, уточнява астрономът. "След това в зората ще остане видима само по-ярката Венера. Препоръчително е желаещите да наблюдават явлението да изберат място с нисък източен хоризонт. Подходящи за целта ще бъдат също горните етажи на високи сгради. В окуляра на телескоп двете планети заедно ще представляват атрактивна, дълго запомняща се гледка", четем в guida.

Традиционно по време на съединенията на Юпитер и Венера зачестяват съобщенията за наблюдавани аномални явления в небето, най-вече от хора, непознаващи планетите. Можем да очакваме същото и през тази пролет, посочва авторът.

Какво (не) знаем за „взаимоотношенията“ между SARS-CoV-2 и неговите „колеги“

- medinfo.bg

проф. д-р Радостина Александрова Институт по експериментална морфология, патология и антропология с музей – Българска академия на науките

Въведение Съвместни инфекции (ко-инфекции) с различни вируси са често срещани в природата. Участващите в тях патогенни агенти може взаимно да си помагат, например при потискането на имунния отговор на гостоприемника. Първоначалната инфекция може да увеличи тежестта на последващата инфекция или временно да усилва вродения имунен отговор, предлагайки известна защита[1]. Познато е и явлението интерференция, при което присъствието на единия вирус конкурентно потиска репликацията на другия. Появата на SARS-CoV-2 в края на 2019 г. и

разгърналата се впоследствие пандемия от COVID-19 съвпадна с периодите на върхова циркулация на няколко сезонни респираторни вируса (включително грипни вируси, респираторно синцитиален вирус и др.), но наложените протиепидемични мерки силно ограничиха тяхното разпространение. Вероятно това е една от причините, поради които към момента разполагаме със сравнително ограничена информация за съвместни инфекции с участието на SARS-CoV-2. Изводите от проучване, осъществено с математическо моделиране през първите месеци на пандемията, предположиха, че репликацията на SARS-CoV-2 лесно се потиска от редица често срещани респираторни вируси. Според авторите това се дължи на по-ниския темп на растеж на SARS-CoV-2 в сравнение с този на останалите включени в анализа вируси[2]. Не след дълго, последователно се появиха нови варианти на SARS-CoV-2 (Алфа, Бета, Гама, Делта, Омикрон) със значително по-успешно предаване от човек на човек и способност за изплъзване (в някаква степен) от имунния отговор, изграден срещу предишните варианти и съществуващите ваксини. С разхлабването на мерките въпросите за последиците от евентуални съвместни инфекции стават все по-актуални

Цялата статия четете на medinfo.bg

Закритоъгълна глаукома. Опасности и възможности

- medinfo.bg

акад. проф. д-р Петя Василева, д-р Йорданка Кирилова СОБАЛ “Академик Пашев”, гр. София

Въведение Първично закритоъгълната глаукома (ПЗЪГ) е водеща причина за необратима слепота в света и се характеризира с много по-тежко протичане и по-трудно лечение в сравнение с откритоъгълната глаукома (ОЪГ). Макар че болните от ПЗЪГ са сравнително по-малък брой от тези с ОЪГ, ПЗЪГ води до слепота 10 пъти по-често[1]. През последните години нараства броят на пациентите с напреднало увреждане на зрението, при които заболяването протича хронично с постепенно закриване на преднокамерния ъгъл (ПКЪ), без резки покачвания на вътреочното налягане (ВОН)[2]. Понастоящем 25% от болните със ЗЪГ са с двустранна слепота. Ранната диагноза на закрит или закриващ се ъгъл дава възможност за успешно приложение на лазерно лечение (периферна иридотомия и/или иридопластика) за предотвратяване на глаукомно увреждане. Ниското зрение при повечето пациенти със ЗЪГ се дължи на неточна или забавена диагноза, както и на неадекватно лечение.

Цялата статия четете на medinfo.bg